

לא תרצח (שמות כ, יב)

דסי בר-יעקב גינדי

התורה אוסרת על כל אדם להרוג אדם אחר. באופן מילולי מדובר בשפיכת דם של אדם אחר. אך אני רוצה לדבר על סוג נוסף של רצח - רצח של נפש.

במסגרת עבודתי כמטפלת בנשים שעברו פגיעה מינית, אני שומעת לא פעם את התיאור שנפשו של הנשים שעברו אונס וגילוי עריות נרצחה. למרות שהן ממשיכות להתקיים פיזית, נפשו מתה באותו יום או בימים שהן נפגעו. לצערי, הסיפורים שלהן לא חדשים. אני רוצה להביא את סיפור האונס של תמר מספר שמואל ב, פרק י"ג, א-לז.

אמנון, בנו של דוד, חשק באחותו תמר שהייתה אישה יפה. בעצת יונדב עשה עצמו חולה, וכשבא דוד לבקרו, ביקש שאחותו תמר תבוא לחדרו ותכין לו לביבות כדי לעורר את תאבונו. כאשר הגיעה תמר לחדרו והכילה לפניו את הלביבות, סירב אמנון לאכול עד שכל עבדי המלך הנוכחים בחדר יצאו, כדי שיוכל לאכול מידיה. כשנכנסה לחדרו, ניסה אמנון לפתות את תמר לשכב עימו, משסירבה, תפס אמנון באחותו ואנס אותה. לאחר מעשה האונס, שנא אמנון את אחותו על שסירבה לשתף עימו פעולה. הוא דרש ממנה לצאת מחדרו. תמר ביקשה שיישא אותה לאשה, אמנון סירב והורה למשרתיו להוציאה מחדרו ולנעול את הדלת שלא תוכל להיכנס.

תמר שהייתה לבושה כתונת פסים, סימן היכר לכך שהיא נסיכה בתולה, קרעה את כותנתה ושמה אפר על ראשה (סימני אבלות), וזעקה על העוול שנעשה לה. כשדוד שמע על האונס הוא כעס מאוד אבל לא עשה דבר. לעומתו, כאשר שמע זאת אבשלום אחיה של תמר, הוא חש שנאה כלפי אמנון ורצון להתנקם בו.

לפי השקפתי, הסיפור הזה הוא סיפור של רצח, רצח של בחורה צעירה, יפה, שכל עתידה היה לפניו. היא יוצאת משם ויודעת שהיא כבר לא תהיה כשהייתה. מעמדה השתנה, וברור שהיא עברה שינוי מבחינת נפשית. היא איבדה את תמימותה ויכולתה לסמוך על אחרים.

לאחר שנתיים שבהן המשיך אמנון את חייו כרגיל, תכנן אבשלום פעולת נקם באמנון. עבדי אבשלום הם שביצעו את התוכנית והרגו את אמנון. מסופר שדוד בכה בכי גדול על מות בנו והתקשה להינחם. דוד מגיב בחריפות על רצח בנו אמנון, אך כשבתו נאנסה הוא רק כעס והמשיך הלאה. אני רוצה להדגיש שההשלכות של המעשים על תמר ועל אמנון היו אותן השלכות – שניהם חדלו להתקיים.

התלמוד מונה שלוש מצוות לא תעשה שהן בגדר "ייהרג ובל יעבור": לא תרצח, איסור עריות ואיסור עבודה זרה. בנוסף נמנים עוד מקרים השקולים ל"ייהרג ובל יעבור": ביקור חולים והלבנת פנים. נשאלת השאלה איך ייתכן שאי ביקור חולים והלבנת פנים ייחשבו כשפיכות דמים, אך רצח נפש באונס לא נחשב כשפיכות דמים? במיוחד לאור העובדה שאיסור גילוי עריות נחשב בגדר ייהרג ובל יעבור!

ערב תיקון ליל שבועות אור לה' סיון תש"ף 27.5.20